

РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО РЕСУРСУ – КЛЮЧОВА ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЧНИХ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ КРАЇН

Міжнародна конкурентоспроможність національних економік, як одна з базових економічних категорій, є предметом численних фахових публікацій та наукових і публіцистичних дискусій. Актуалізація проблеми формування висококонкурентних національних економік набула особливої гостроти на постіндустріальній фазі розвитку світового господарства, загальний формат якої сформувався на рубежі третього тисячоліття. Це обумовлено тим, що міжнародна конкурентоспроможність країн стала тим своєрідним «загальним еквівалентом», за яким оцінюються їхні позиції та авторитет на світовій арені, універсальною вимогою, котра пред'являється відкритою економікою будь-якому економічному суб'єкту, та матеріальною основою реалізації національних економічних інтересів держав у міжнародній сфері [1, с. 34].

Невипадково серед стратегічних завдань соціально-економічної політики розвинутих країн світу пріоритетним упродовж останніх десятиліть залишається забезпечення стійкого зростання конкурентоспроможності їх національних економік. На досягнення цієї мети зорієнтована державна політика в інноваційній сфері, яка передбачає високі витрати на НДДКР, створення власної науково-технічної бази, захисті інтелектуальної власності, підтримку високотехнологічних секторів економіки, торговельну експансію високотехнологічних товарів, пріоритет освіти та підвищення якості життя населення та ін.

Рівень міжнародної конкурентоспроможності національної економіки як синтетичне вираження позицій її товаровиробників на внутрішньому та міжнародному ринках залежить як від рівня реалізованості конкурентних переваг економічних суб'єктів в процесі виробничої діяльності, так і від комплексу політико-правових, економічних, науково-технологічних, інфраструктурних, демографічних, соціально-культурних та інших факторів, що впливають на бізнес-процеси як на національному, так і на регіональному та наднаціональному рівнях. Динамічні глобалізаційні процеси, які охопили на сьогодні не лише економічну сферу, але поширюються на соціально-трудові відносини, обумовлюють посилення соціальної орієнтації світової економіки; демократизацію трудових відносин; інтернаціоналізацію вимог до відтворення робочої сили; стандартизацію умов життя і праці людей у різних країнах; а також координацію, узгодження та зближення соціальної політики держав світу. Науково-технологічні фактори характеризують рівень інтелектуалізації виробництва, можливості суб'єктів господарювання використовувати новітні досягнення НТП, підвищувати наукомісткість своєї продукції, застосовувати екологічно чисті технології тощо [3, с. 23]. В сучасній системі факторів міжнародної конкурентоспроможності країн, починають превалювати ті, що пов'язані з можливостями держав генерувати знання та інновації; з їх володінням високими технологіями та інформаційними комунікаціями, а також соціальною та сервісною інфраструктурою, спрямованих та розвиток основного фактора стратегічних конкурентних переваг держав – людського ресурсу. В епоху інтелектуалізації та сайєнтифікації виробництва визначальну роль у виробничому процесі починає відігравати не стільки фізична, скільки інтелектуальна, розумова, творча праця індивідів. Людський інтелект, вміння, компетенції та мотивація до творчої діяльності стали найважливішою ланкою суспільного відтворення, від яких залежить поступальний розвиток будь-якої національної економіки, завоювання та утримання нею передових позицій у світових інноваційних процесах і, як наслідок, – забезпечення високого конкурентного статусу.

Можна сміливо стверджувати, що на сьогодні люди, які втілюють знання, професійний досвід, навички, трудову мотивацію, поведінку та ментальність формують в сукупності основне багатство будь-якої нації. Лише людський ресурс, являючись єдиним носієм знань, накопичених попередніми поколіннями, та обробляючи величезні масиви сучасної інформації, здатний (за принципом переходу кількості в якість) генерувати (прирошувати) нові знання, а відтак – підвищувати ринкову вартість створених ним продуктів. Згідно останньої Доповіді про глобальну конкурентоспроможність, лідируючі позиції у країновому рейтингу конкурентоспроможності займають держави, котрим належать і провідні позиції у рейтингу індексу людського розвитку (табл. 1).

Таблиця 1

Країнові рейтинги індексу людського розвитку (HDI) та загального індексу конкурентоспроможності (GCI) окремих країн

GCI (The Global Competitiveness Report 2014–2015)			HDI (The Human Development Index 2014)		
Рейтинг	Економіка	Індекс	Рейтинг	Економіка	Індекс
1	Швейцарія	5,7	1	Норвегія	0,944
2	Сінгапур	5,6	2	Австралія	0,933
3	Сполуч. Штати Америки	5,5	3	Швейцарія	0,917
4	Фінляндія	5,5	4	Нідерланди	0,915
5	Німеччина	5,5	5	Сполуч. Штати Америки	0,914
6	Японія	5,5	6	Німеччина	0,911
7	Гонконг	5,5	7	Нова Зеландія	0,91
8	Нідерланди	5,5	8	Канада	0,902
9	Велика Британія	5,4	9	Сінгапур	0,901
10	Швеція	5,4	10	Данія	0,9
11	Норвегія	5,4	11	Ірландія	0,899
12	ОАЕ	5,3	12	Швеція	0,898
13	Данія	5,3	13	Ісландія	0,895
14	Тайвань	5,3	14	Велика Британія	0,892
15	Канада	5,2	15	Гонконг	0,891
16	Катар	5,2	15	Південна Корея	0,891
17	Нова Зеландія	5,2	17	Японія	0,89
18	Бельгія	5,2	18	Ліхтенштейн	0,889
19	Люксембург	5,2	19	Ізраїль	0,888
20	Малайзія	5,2	20	Франція	0,884
21	Австрія	5,2	21	Австрія	0,881
22	Австралія	5,1	21	Бельгія	0,881
23	Франція	5,1	21	Люксембург	0,881
24	Саудівська Аравія	5,1	24	Фінляндія	0,879
25	Ірландія	5	25	Словенія	0,874
26	Південна Корея	5	26	Італія	0,872
27	Ізраїль	4,9	27	Іспанія	0,869
28	Китай	4,9	28	Чехія	0,861
29	Естонія	4,7	29	Греція	0,853
30	Ісландія	4,7	30	Бруней	0,852
76	Україна	4,1	83	Україна	0,734

Джерело: побудовано автором за [2, 4]

Якщо аналізувати зростаючий вплив людського ресурсу на міжнародні конкурентні позиції національних економік, то необхідно відмітити той факт, що існуючі нині методики оцінки міжнародної конкурентоспроможності країн серед загальної кількості факторів, які характеризують їхній потенціал та порівняльні переваги, виокремлюють ті, що мають пряме відношення до кількісних та якісних параметрів людського ресурсу. Таким чином:

1. До найбільш визначальних проявів глобалізації належить загострення конкурентної боротьби між суб'єктами МЕН на регіональному, субрегіональному та глобальному рівнях. Міжнародна ділова практика свідчить, що на перший план у світовій конкурентоспроможності виходять такі чинники, як потужність інноваційного потенціалу держав та їх можливості опанувати науково-технологічну модель економічного розвитку. Конкурентоспроможною в постіндустріальній економіці може бути лише та країна, в якій високоінтелектуальні професії стали масовими, яка створила умови для якісного відтворення національного людського ресурсу та забезпечує його всебічний та творчий розвиток.

2. В сучасній субординованій системі факторів міжнародної конкурентоспроможності країн людський ресурс, по-перше, можна виокремити в якості самостійного, ключового фактору забезпечення високого конкурентного статусу держав, а, з другого, через призму «людського» виміру можна проаналізувати ті фактори, які є визначальними в існуючих нині методиках оцінки міжнародної конкурентоспроможності країн.

Література:

1. Антонюк Л.Л. Міжнародна конкурентоспроможність країн: теорія та механізм реалізації. Монографія. – К.: КНЕУ, 2004. – 275 с.
2. Рейтинг глобальної конкурентоспроможності (The Global Competitiveness Report 2014-2015, WEF), available at: <http://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2014-2015>
3. Товмасян В.Р. Основні параметри конкурентоспроможності країни та механізм підвищення її рівня в Україні // Зовнішня торгівля: право та економіка, 2006. – № 2(25). – С. 22–27.
4. United Nations Development Programme: Human Development report / Index, available at: <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-report-2014>

Dziuba P. V., Ph.D. (Economics), Associate Professor,
Department of International Finance,
Institute of International Relations,
Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Kyiv, Ukraine

RISK AND RETURN STRUCTURAL ASYMMETRY IN INTERNATIONAL PORTFOLIO INVESTMENTS

The main factor driving international portfolio investment is risk and return of respective securities and markets as a whole. The general idea behind international portfolio flows implies that the higher return an investor desires the higher risk he or she must accept or in other words the higher the risk the higher the return must be in order for the investment to take place. Depending on their risk tolerance investors either invest in risky instruments and markets or explore moderate and conservative investing strategies. However, sudden or unexpected changes in risk-return trade-off often bring about sharp shifts in portfolio flows dynamics and structure. Sometimes these shifts are far from being proportional with the mentioned changes. Moreover, this kind of asymmetry is quite different in different periods